

مقایسه سازگاری اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور شهرستان دره شهر*

^۱ سمیه خدارحمی

^۲ مهتاب علوی

^۳ سجاد عزتی

چکیده

این پژوهش با هدف مقایسه سازگاری اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور شهرستان دره شهر اجرا شد. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور که در سال ۹۲-۹۳ مشغول به تحصیل بودند و نمونه آماری این پژوهش ۱۰۰ نفر (۵۹ دختر و ۴۱ پسر) که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند برای اندازه‌گیری متغیرها از پرسشنامه سازگاری فردی - اجتماعی کالیفرنیا استفاده شد. طرح تحقیق از نوع مقایسه‌ای بود و جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون تی برای گروه‌های مستقل استفاده شد که نتایج نشان داد بین سازگاری اجتماعی دانشجویان دختر و پسر از نظر آماری تفاوت معناداری وجود دارد. میانگین نمرات سازگاری اجتماعی دانشجویان دختر بیشتر از میانگین نمرات سازگاری اجتماعی دانشجویان پسر است.

کلید واژه: سازگاری اجتماعی، ملاک سازگاری، دانشجویان.

* تاریخ وصول: ۱۳۹۴/۱۰/۱۶ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۱/۱۷

۱- گروه علوم تربیتی، مرکز آبدانان، دانشگاه پیام نور، آبدانان، ایران skh1361@pnu.ac.ir

۲- گروه علوم تربیتی، مرکز دره شهر، دانشگاه پیام نور، دره شهر، ایران

۳- گروه علوم اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی ایلام، ایلام، ایران

۱- مقدمه و بیان مسأله

مهمترین نشانه سلامت روان، سازگاری است. سازگاری از مباحثی است که جامعه‌شناسان و روانشناسان و مربیان در دهه اخیر توجه خاص به آن مبذول داشته‌اند. بخش عمده‌ای از شکستهای فردی در جریان زندگی، از جمله افراد آسیب‌پذیری چون زندانیان و خانواده آنها ناشی از عدم سازگاری با محیط و شرایط پیش آمده است (ارجمندی، ۱۳۸۰).

موضوع سازگاری از آغاز تشکیل نطفه، شروع می‌شود و تا زمان مرگ ادامه خواهد داشت. انسان‌های سازگار، خود را در قبال دیگران مسؤول می‌دانند و ابزار وجود این توانایی را به افراد می‌دهد تا بتوانند در برخورد با پدیده‌های اطراف خود رفتاری واقعی و صادقانه داشته باشند، عدم توانایی ابزار وجود و مهارت‌های اجتماعی و فقدان جرات ورزی بهداشت روانی افراد را دچار آسیب می‌سازد (لیبرمن، ۱۹۹۲، دبه نقل از شهبازی، ۲۰۰۵).

سازگاری از مسائل مهمی است که از همان ابتدای خلقت بشر مورد توجه بوده، اما از نظر علمی سابقه چندانی ندارد. شروع کار علمی در مورد سازگاری از سال ۱۹۸۴ آغاز شد که راتوس و نوید مدلی برای سازگاری ارائه کردند (مظاهری، باغبان، فاتحی‌زاده، ۱۳۸۵). تیلور، لتیا و شلی (۱۹۹۱) یک شاخص مهم سازگاری کلی این است که فرد چه قدر خوب با جامعه و افراد دیگر بتواند ارتباط برقرار کند و باور همگانی این است که اگر فرد سازگاری اجتماعی بالایی داشته باشد به طور مؤثر می‌تواند ارتباط برقرار کند و به این ترتیب، از آثار مخرب فشار روانی محافظت شود همه ما انسانهایی را می‌شناسیم که به ظاهر از تحصیلات بالایی برخوردارند و نمرات درخشانی گرفته‌اند، ولی در عمل و در صحنه‌ی اجتماع و مسئولیت، بسیار شکننده هستند و نه تنها زندگی خیلی خوبی ندارند، بلکه افسرده هم هستند. در واقع سازگاری و مؤلفه‌های آن پاسخگوی بسیاری از چراها می‌باشد، مثل اینکه چرا یک معلم تحصیل‌کرده نمیتواند به خوبی ارتباط برقرار کند؟ (بخشی سورشجانی، ۱۳۸۷).

سازگاری یک مفهوم عام است و به همه راهبردهایی که فرد برای اداره کردن موقعیت‌های استرس‌زای زندگی اعم از تهدیدهای واقعی یا غیر واقعی به کار می‌برد گفته می‌شود (سادوک و سادوک، ۲۰۰۳) و سازگار کسی است که از سلامت روان، مهارت‌های اجتماعی و سازگاری با محیط برخوردار باشد و بتواند آنها را به موقع و در جای خود بکار برد. برای سازگاری مطلوب نوجوان، نیازهای اساسی‌اش باید برآورده شود. مانند نیاز به امنیت، نیاز به عشق و علاقه، نیاز به مصاحبت و همنشینی، نیاز به تنوع و گوناگونی و نیاز به رضایت از خود (اکبری، ۱۳۸۸).

روانشناسان متعددی نیز، سازگاری فرد را در برابر محیط مورد توجه قرار داده‌اند و ویژگی‌های شخصیتی را به هنجار تلقی کرده‌اند که به فرد کمک می‌کند خود را با جهان پیرامون خویش سازگار کند، یعنی با دیگران در صلح و صفا زندگی کند و جایگاهی در جامعه برای خود بدست آورد. سازگاری به معنای سازش، همزیستی مسالمت آمیز، هماهنگی و خوگرفتن بوده و رابطه‌ای است میان فرد و محیط او به ویژه محیط اجتماعی وجود دارد و به او امکان می‌دهد تا انگیزه های کمبود فراروی خود را ارضا کند. سازگاری اجتماعی، انعکاسی از تعامل فرد با دیگران، رضایت از نقش‌های خود و نحوه عملکرد در نقش‌هاست که به احتمال زیاد تحت تاثیر شخصیت، فرهنگ و انتظارات خانواده قرار دارد. سازگاری اجتماعی معمولاً در اصطلاحات نقش‌های اجتماعی، عملکرد نقش، درگیر شدن با دیگران و رضایت با نقش‌های متعدد، مفهوم سازگاری شده است. سازگاری اجتماعی، جریانی است که به وسیله آن روابط میان افراد، گروهها و عناصر فرهنگی در وضع رضایت بخش برقرار باشد؛ به عبارت دیگر، روابط میان افراد و گروهها به گونه‌ای برقرار شده باشد که رضایت متقابل آنها را فراهم سازد. فرد زمانی از سازگاری بهره مند است که بتوان میان خود و محیط اجتماعی رابطه سالم برقرار کرده و انگیزه های خود را ارضا کند، در غیر این صورت وی را ناسازگار تلقی می‌کنیم در واقع سازگاری با محیط، مهارتی است که آموخته می‌شود (آستین، ۱۹۹۳: ۶۹). دانشجویان با ورود به محیط آموزشی دانشگاه با تغییرات جدیدی روبرو می‌شود که ممکن است سازگاری اجتماعی او را تحت تأثیر قرار دهد. سلیه به این نتیجه رسید که الگوی سازگاری و رفتاری مشخص و واقع بینانه ای که با ساختمان شخصیت ما تطبیق نکند، نتیجه اش بیماری‌های روانی، محرومیت، احساس نایمنی، بی هدفی و پوچی، سردردهای میگرنی، زخم معده و روده، حملات قلبی، ناراحتی‌های عروقی، فشار خون، خودکشی و یا تنها یک زندگی غمگین و تلخ است (شاملو، ۱۳۸۳).

سازگاری اجتماعی، به منزله برخورداری از مهارت‌های اجتماعی در سطح بالا و پذیرش اجتماعی در سطح مطلوب می‌باشد. سازگاری اجتماعی عبارت از تعامل موثر فرد با محیط زندگی است و نشانه‌های آن داشتن احساسات مثبت درباره خود، شرکت در فعالیت‌های اجتماعی، لذت بردن از ارتباط با دیگران، احساس آرامش در موقعیت‌های ناآشنا، داشتن احساسات مثبت درباره دیگران و توانایی نفوذ و تاثیرگذاری بر دیگران است. سازگاری از لحاظ لغوی موفقیت در کار و حسن سلوک در مقابل بدسلوکی و ناسازگاری معنی شده است. منظور از واژه سازگاری انطباق متوالی با تغییرات و ایجاد ارتباط بین خود و محیط می‌باشد به نحوی که حداکثر خویشتن سازی را با رفاه اجتماعی امکان پذیر سازد. سازگاری را فرآیند پیوسته تعریف کرده‌اند که در آن تجربیات یادگیری اجتماعی مشخص باعث ایجاد نیازهای روانی می‌گردد و امکان کسب توانایی و مهارت هایی را فراهم می‌سازد که از طریق آن می‌توان به ارضا آن نیازها پرداخت. بنابراین زمانی می‌گوییم یک فرد سازگار است، که مهارت‌های لازم برای برقراری ارتباط و تعامل را آموخته

باشد و بتواند به طور مؤثری به ارضا نیازهای خود بپردازد. به طور کلی، سازگاری اجتماعی فرآیندی است که در آن فرد با فراگیری اصول و آداب پذیرفته شده در گروه یا اجتماع و همسو نمودن نیازها و خواسته های خود با گروهی که در آن زندگی می‌کند توانایی جذب شدن در آن گروه را پیدا می‌کند (آستین و ساکس، ۱۹۹۸).

۲- ادبیات نظری سازگاری اجتماعی

سازگاری و هماهنگ شدن با خود و با محیط پیرامون خود برای هر موجود زنده یک ضرورت حیاتی است. تلاش روزمره همه آدمیان نیز عموماً بر محور همین سازگاری دور می‌زند. هر انسانی، هوشیارانه یا ناهشیارانه می‌کوشد نیازهای متنوع و متغیر و گاه متعارض خود را در محیطی که در آن زندگی می‌کند، برآورده سازد. این نیازهای فطری^۱ و اکتسابی به مثابه نیرویی پر فشار آدمی را بر می‌انگیزاند و در جهت تأمین نیازها و بازیابی تعادل و آرامش بر هم خورده به حرکت در می‌آورند (والی‌پور، ۱۳۷۰).

انسان در بسیاری از شئون زندگی اجتماعی خود با سایر افراد جامعه و رابطه فعل و انفعال مداوم‌تر قرار دارد. او باید برای ادامه حیات و تأمین نیازهای خود به زندگی گروهی تن در دهد و با دیگران برای رسیدن به هدف‌های مشترک تشریک مساعی کند. در چنین شرایط و در رابطه با سایر افراد جامعه است که هر کس ناگزیر باید به نوعی سازگاری رضایت بخش دست یابد و به همین دلیل است که مشکلات و موانع سازگاری آدمی از حیات اجتماعی او مایه می‌گیرد. در این بازی سازگاری و رفع نیاز و تحقق خواسته‌ها، انسان خود را در شرایطی می‌بیند که محشون از مقررات، محدودیت‌ها، امر و نهی‌ها، معیار و آداب و رسوم اجتماعی است. او باید خود را با این شرایط تطبیق دهد. نه تنها موانع، مشکلات، ناکامی‌ها^۲ و شکست‌های آدمی ناشی از اوضاع و احوال محیط اجتماعی او است، بلکه نیازها و آرمان‌ها و هدف‌های او نیز رنگ اجتماعی به خود گرفته و ساخته و پرداخته فرهنگ و محیطی می‌شود که در آن انسان خود را با وضعی اجتماعی و شرایطی که ساخته اوست روبرو می‌بیند. مقررات، توقعات، اعتقادات، ارزش‌ها، رقابت‌ها، همکاری‌ها، کارشکنی‌ها، موانع و عوامل واقعیت‌هایی از این نوع که او را در راه تأمین خواسته‌هایش هیچ گاه تنها نخواهد گذاشت.

علی‌الاصول سازگاری اجتماعی بر این ضرورت متکی است که نیازها و خواسته‌های فرد با منافع و خواسته‌های گروهی که در آن زندگی می‌کند، هماهنگ و متعادل شود و حتی الامکان از برخورد مستقیم و

1. Innate

2. Frustrations

شدید با منافع و ضوابط گروهی جلوگیری به عمل آید. ضرورت حفظ مبانی زندگی اجتماعی طبعاً محدودیت‌هایی را در راه رضای نیازهای فردی انسان موجب می‌شود که چاره‌ای جز سازگاری با آن نیست یعنی انسان قبول می‌کند که این محدودیت‌ها اجتناب ناپذیر هستند و می‌کوشد تا خود را با آن تطبیق دهد (والی پور، ۱۳۷۰).

زکی (۱۳۸۹) در تحقیقی پیرامون سازگاری جوانان با دانشگاه و رابطه‌ی آن با حمایت اجتماعی؛ بررسی موردی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه اصفهان، به این نتیجه دست یافتند که تفاوت معناداری ($P < 0.03$) در سازگاری با دانشگاه بین سال‌های تحصیلی وجود دارد. بنابراین با افزایش سال‌های تحصیلی بر میزان سازگاری با دانشگاه دانشجویان افزوده شده است و روابط معناداری بین سازگاری با دانشگاه و سال‌های تحصیلی وجود دارد. یافته‌های تحقیق در زمینه تحلیل همبستگی نیز بازگوکننده آن است که رابطه معناداری بین سازگاری با دانشگاه و حمایت اجتماعی ادراک شده دانشجویان وجود دارد. آماره آزمون از سطح معناداری ($p < 0.000$) برخوردار است و مقدار ضریب همبستگی ۰/۳۸ به دست آمده است. این یافته‌ها با یکدیگر همسویی دارند و حاکی از آن هستند که دانشجویان بتدریج با دانشگاه سازگاری پیدا می‌کنند. این سازگاری بواسطه جستجوی فعال دانشجویان در جلب و دریافت حمایت‌های اجتماعی و کسب تجارب اجتماعی است. به این ترتیب می‌توان پیش بینی نمود که در بدو ورود به دانشگاه اغلب آنها، به خصوص دانشجویانی که از محل سکونت خانوادگی خود دور شده‌اند با مشکلاتی پیرامون سازگاری مواجه هستند.

تحصیلات دانشگاهی تلاش برای بر طرف کردن نیازهای جامعه به دانش و اطلاعات افراد است. هر جامعه‌ای که به آینده خود فکر می‌کند اهمیت دادن به دانشجویان و هر چیزی که به آنها مربوط می‌شود را باید در رأس برنامه‌های خود قرار دهد. تحصیلات دانشگاهی از افراد، شهروندانی با مسؤولیت می‌سازد، آنها را مستقل بار می‌آورد و به آنها کمک می‌کند تا خود زندگی خود را مدیریت و کارگردانی نمایند که همه اینها به ساخت آینده‌ای بهتر برای جامعه منجر می‌شود (باومن^۱، ۲۰۱۱: ۵۴). جوانی به عنوان دهه دوم زندگی فرد تعریف می‌شود، فرآیند انتقال به دانشگاه موجب شکل‌گیری انبوه پژوهش‌های گسترده و متنوع علمی و تاریخی در این زمینه شده است. ابعاد گوناگون و اهمیت فرآیند انتقال به دانشگاه ارتباط تنگاتنگی با تحولات اجتماعی و تاریخی در زمینه رشد فزاینده پذیرش دانشجویان و ورود آنها به دانشگاه‌ها دارد. این امر موجب می‌شود که صاحب‌نظران هر چه بیشتر به مطالعه فرآیند انتقال به دانشگاه، محتوای این

1. Bawman
2. Dornbash
3. Côté and Levine

انتقال، عوامل مرتبط با آن و اثرات گوناگون آن پردازند. عوامل متنوع فردی و اجتماعی منابع ارزشمندی برای سازگاری دانشجویان در طی فرایند انتقال به دانشگاه هستند (دورنبوش^۲، ۲۰۰۰: ۳۷). کیفیت انطاق و سازگاری دانشجویان با زندگی دانشگاهی و گستره آن باعث تجربه دانشگاهی افراد شده و فرصتهایی برای رشد فردی و اجتماعی آنها فراهم می‌کند. اندیشمندان با گرایش‌های پژوهشی متعدد و متنوعی به تبیین جنبه‌های روانی اجتماعی فرایند انتقال به دانشگاه پرداخته‌اند: روابط متقابل با والدین در پیش بینی سازگاری با دانشگاه، عامل مهمی محسوب می‌شود. همچنین انتظارات قبل از ورود به دانشگاه منبع بالقوه سازگاری با این محیط است. سازگاری با دانشگاه نتیجه روابط متقابل بین ویژگی‌های محیط دانشگاهی و مشخصات ورودی‌های دانشگاه (ظرفیت‌های هوشمندانه، نگرش افراد به نظام آموزش عالی، احساس افراد به رشد مهارت‌ها و میزان یادگیری از طریق تجربه دانشگاهی می‌باشد) (کوته و لوین^۳، ۲۰۰۰: ۵۹) دوره انتقال به دانشگاه موجب رشد و بلوغ اجتماعی و آموزشی افراد می‌شود و نقش مکملی در فرایند شکل‌گیری هویت ایفا می‌کند. منظور از روحیه همکاری، تمایل به مشارکت در فعالیت‌های تحصیلی و اجتماعی می‌باشد. مفهوم سازگاری از پیچیدگی‌ها و مشکلات زیادی برخوردار است و همانطوری که در مورد اکثر مفاهیم صادق است، اختلاف نظرهای زیادی در این خصوص به چشم می‌خورد. در سال‌های اخیر ما شاهد تغییرات گسترده‌ای در نگرش نسبت به سلامت و سازگاری بوده‌ایم.

۳- فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اصلی این است که بین سازگاری اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور شهرستان دره شهر تفاوت معناداری وجود دارد. فرضیات فرعی عبارتند از:

- ۱- بین قالب‌های اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور تفاوت معناداری وجود دارد.
- ۲- بین مهارت‌های اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور تفاوت معناداری وجود دارد.
- ۳- بین گرایش ضد اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور تفاوت معناداری وجود دارد.
- ۴- بین روابط خانوادگی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور تفاوت معناداری وجود دارد.
- ۵- بین روابط آموزشی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور تفاوت معناداری وجود دارد.
- ۶- بین روابط اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور تفاوت معناداری وجود دارد.

۴- روش‌شناسی

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان (دختر و پسر) دانشگاه پیام نور واحد شهرستان دره شهر که در سال تحصیلی ۹۲-۹۳ مورد بررسی قرار گرفتند. در این تحقیق با توجه به نوع جامعه مورد بررسی و به جهت اینکه همه اعضاء بتوانند از شانس مساوی در انتخاب شدن برخوردار باشند. نمونه این پژوهش شامل ۱۰۰ دانشجو (۵۹ دختر و ۴۱ پسر) دانشگاه پیام نور واحد دره شهر می‌باشد که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شده‌اند. به منظور اندازه‌گیری متغیرهای مورد مطالعه، یعنی سازگاری اجتماعی از پرسشنامه سازگاری فردی - اجتماعی کالیفرنیا استفاده شد به منظور اندازه‌گیری متغیرهای مورد مطالعه، یعنی سازگاری اجتماعی از ابزار زیر استفاده شد:

۴-۱- پرسشنامه سازگاری فردی - اجتماعی کالیفرنیا^۱

این آزمون نیم‌رخ سازگاری فردی و اجتماعی فرد را اندازه‌گیری می‌کند و توسط ثورپ، کلارک و تیکز^۲ در سال ۱۹۳۹ (به نقل از خدایاری فرد و همکاری، ۱۳۸۱) برای اولین بار منتشر شد و در سال ۱۹۵۳ مورد تجدید نظر و بازنگری قرار گرفت. آزمون دارای ۵ سطح سنی پیش دبستانی، دبستانی، راهنمایی، دبیرستانی و بزرگسالی است، این آزمون دارای دو آزمون عمده سازگاری خویشتن^۳ و سازگاری اجتماعی^۴ است. هر آزمون دارای شش مقیاس است هر مقیاس ۱۵ سؤال دارد، که با احتساب ۱۲ مقیاس تعداد کل سؤالات آن ۱۸۰ سؤال است در این پژوهش فقط آزمون سازگاری اجتماعی آزمون شخصیت کالیفرنیا مورد استفاده قرار گرفته است این بخش از آزمون خود دارای شش مقیاس است که هر یک به شرح زیر است:

قلب‌های اجتماعی^۵: فردی که قالب‌های قابل قبول اجتماعی را می‌پذیرد دیگران را به درستی درک نموده و روابط واقعی و احتیاجات اجتماعی را با روشن بینی پذیرا می‌شود چنین فردی خوب می‌فهمد چه چیز صحیح و چه چیز غلط می‌باشد.

مهارت‌های اجتماعی^۶: فردی دارای مهارت اجتماعی است که به مردم علاقمند باشد، یار و یاور آنها باشد و در رفتارشان با دوستان و بیگانگان مدیر باشد.

1 - California test of personality

2 - California test of personality

3 - Thorpe, Clarck & Tiegs

4 - Self adjustment

5 - Social adjustment

6 - Social standard

7 - Social skills

گرایش ضد اجتماعی^۱: فردی ضد اجتماعی قلمداد می‌شود که بخواهد دیگران را بیازارد، نزاع کند، طرد نماید و اموال عمومی را منهدم سازد نمره بالا در این زیر آزمون نشانه تمایل کم به رفتار ضد اجتماعی است.

روابط خانوادگی: فردی به روابط و عقاید خانوادگی پایبند است که در خانه مورد قبول بوده و دوست داشته شود و در ارتباطش با همه افراد فامیل احساس اطمینان و احترام کند.

روابط آموزشی^۲: دانش آموز وقتی با مدرسه سازش کامل خواهد داشت که احساس کند معلمان او را دوست می‌دارند از بودن با محصلین دیگر لذت می‌برد و تکالیف مدرسه را مناسب با علایق و استعدادهای خود می‌داند.

روابط اجتماعی^۳: فردی که با همسایگان خود آمیزش کرده و از فعالیت اجتماعی احساس غرور می‌نماید. در رفتارش با آشنا و بیگانه شکبیا و بردبار باشد. روابط حسنه اجتماعی، احترام به قوانین و قواعد موضوعه را نیز رعایت کند.

۴-۲- نمره گذاری آزمون کالیفرنیا

پاسخ گویی به ۹۰ سؤال خرده آزمون سازگاری اجتماعی شخصیت کالیفرنیا به صورت بلی و خیر است که براساس کلید تصحیح آزمون هر شش مقیاس به پاسخ‌های صحیح امتیاز ۱ و پاسخ‌های غلط امتیاز صفر تعلق می‌گیرد. آن‌گاه امتیازهای صحیح مربوط به ۱۵ سؤال هر مقیاس با هم جمع می‌شود که نمره هر خرده آزمون به دست می‌آید. سپس امتیاز مربوط به هر شش مقیاس با هم جمع شده و نمره کل سازگاری اجتماعی به دست می‌آید.

۴-۳- اعتبار و روایی آزمون کالیفرنیا

در دفترچه راهنمای آزمون گزارشی در خصوص روایی آزمون به صورت روش تجربی وجود ندارد و فقط بیان شده است که سؤالات آزمون براساس قضاوت معلمان، مدیران و واکنش دانش آموزان و نیز ضریب همبستگی نقطه‌ای ۱ انتخاب شده است. هماهنگی درونی آزمون به وسیله دو نیمه کردن آزمون با روش اسپیرمن براون برای خرده آزمون های سازگاری اجتماعی از ۰/۸۷ تا ۰/۹۰ گزارش شده است که نشان می‌دهد تمام سؤالات شش زیر مقیاس از انسجام درونی مناسبی برخوردارند.

1 -Anti – social tendecie

2 -School relation

3 -Community relation

موسوی شوشتری (۲۰۰۸) در پژوهش خود، اعتبار پرسشنامه‌ی سازگاری فردی اجتماعی را با استفاده از پرسش‌های ملاک برابر ۰/۴۳ بدست آورد که در سطح کمتر از ۰.۰۰۱ معنی‌دار بوده است. همچنین ضرایب پایایی پرسشنامه را با استفاده از دو روش آلفای کرونباخ و تصنیف بترتیب ۰/۹۱ و ۰/۹۴ گزارش کرده است.

در تحقیق حاضر، ضرایب پایایی پرسشنامه سازگاری اجتماعی با استفاده از روش آلفای کرونباخ و تصنیف محاسبه گردید (جدول شماره ۱) ملاحظه نمائید.

جدول شماره (۱): ضرایب پایایی پرسشنامه سازگاری فردی - اجتماعی در تحقیق حاضر

ضرایب پایایی		شاخص آماری
تصنیف	آلفای کرونباخ	
۰.۷۴	۰.۷۹	مقیاس سازگاری اجتماعی

همانطوری که در جدول ۳-۱ مشاهده می‌شود ضرایب پایایی پرسشنامه سازگاری فردی - اجتماعی بین ۰.۷۴ تا ۰.۷۹ نوسان دارد.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها در این تحقیق از روش‌های آماری زیر استفاده شده است: الف: روش‌های آمار توصیفی: محاسبه فراوانی، درصد، میانگین، واریانس، انحراف معیار، حداقل و حداکثر. ب: آزمون t برای نمونه‌های مستقل.

۵- یافته‌های تحقیق

جدول شماره (۲): توصیف نمره کلی سازگاری اجتماعی و زیر مقیاس‌های آن در دانشجویان پسر

متغیرهای تحقیق	میانگین	انحراف معیار	واریانس	حداقل نمره	حداکثر نمره
قالب اجتماعی	۹/۸۰	۲/۱۰	۴/۴۱	۴	۱۴
مهارت اجتماعی	۹	۱/۹۱	۳/۶۵	۶	۱۳
گرایش ضد اجتماعی	۸/۴۶	۲/۵۷	۶/۶۰	۳	۱۴
روابط خانوادگی	۸/۲۰	۲/۵۶	۶/۵۶	۳	۱۳
روابط آموزشی	۹	۲/۰۲	۴/۱۰	۵	۱۲
روابط اجتماعی	۹/۶۱	۲/۲۵	۵/۰۹	۴	۱۴
سازگاری اجتماعی	۵۴/۳۲	۵/۸۱	۳۳/۷۷	۴۲	۶۶

جدول شماره ۲ میانگین، انحراف معیار، واریانس، حداقل نمره و حداکثر نمره سازگاری اجتماعی به طور کلی و خرده مقیاس‌های آن (قالب اجتماعی، مهارت اجتماعی، گرایش ضد اجتماعی، روابط خانوادگی، روابط آموزشی، روابط اجتماعی) در دانشجویان پسر را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۳): توصیف نمره کلی سازگاری اجتماعی و زیرمقیاس‌های آن در دانشجویان دختر

متغیرهای تحقیق	میانگین	انحراف معیار	واریانس	حداقل نمره	حداکثر نمره
قالب اجتماعی	۱۰/۸۳	۲/۳۹	۵/۷۲	۶	۱۵
مهارت اجتماعی	۱۱/۳۹	۱/۷۸	۳/۱۷	۸	۱۵
گرایش ضد اجتماعی	۱۱/۲۹	۲/۰۸	۴/۳۴	۵	۱۴
روابط خانوادگی	۱۰/۸۱	۱/۸۳	۳/۳۶	۷	۱۴
روابط آموزشی	۹/۲۴	۲/۲۰	۴/۸۳	۴	۱۴
روابط اجتماعی	۱۱/۰۳	۱/۶۸	۲/۸۲	۸	۱۴
سازگاری اجتماعی	۶۴/۳۷	۵/۴۴	۲۹/۶۵	۵۱	۷۳

جدول شماره ۳ میانگین، انحراف معیار، واریانس، حداقل نمره و حداکثر نمره سازگاری اجتماعی به طور کلی و خرده مقیاس‌های آن (قالب اجتماعی، مهارت اجتماعی، گرایش ضد اجتماعی، روابط خانوادگی، روابط آموزشی، روابط اجتماعی) در دانشجویان دختر را نشان می‌دهد.

۵-۱- فرضیه اصلی پژوهش

۵-۱-۱- بین سازگاری اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور شهرستان دره شهر

تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول (۴): نتایج آزمون t مستقل برای معناداری تفاوت میانگین سازگاری اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه

پیام نور دره شهر

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	اختلاف میانگین‌ها	درجه آزادی	آزمون t	سطح معناداری
سازگاری اجتماعی	پسر	۴۱	۵۴/۳۲	۵/۸۱۱	۱۰/۰۵	۹۸	۸/۸۳۵	۰/۸۵۴
	دختر	۵۹	۶۴/۳۷	۵/۴۴۵				

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که چون آزمون t محاسبه شده (۸/۸۳۵) با سطح معناداری ۰/۰۵، بزرگ تر از سطح معناداری آزمون (۰/۸۵۴) است لذا نتیجه می‌گیریم که میانگین نمرات سازگاری اجتماعی دانشجویان دختر بیشتر از میانگین نمرات سازگاری اجتماعی دانشجویان پسر است. بنابراین نتیجه می‌-

گیریم که بین سازگاری اجتماعی کلی دو گروه از نظر آماری تفاوت معناداری وجود دارد و این فرضیه تأیید می‌شود.

۵-۲- فرضیه های فرعی:

۵-۲-۱- فرضیه اول: بین قالب‌های اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول (۵) نتایج آزمون t مستقل برای معناداری تفاوت میانگین قالب اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور

دره شهر

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	اختلاف میانگین‌ها	درجه آزادی	آزمون t	سطح معناداری
قالب اجتماعی	پسر	۴۱	۹/۸۰	۲/۱۰	۱/۰۲	۹۸	۲/۲۱۴	۰/۱۳۹
	دختر	۵۹	۱۰/۸۳	۲/۳۹				

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که چون آزمون t محاسبه شده (۲/۲۱۴) با سطح معناداری ۰/۰۵، بزرگ تر از سطح معناداری آزمون (۰/۱۳۹) است لذا نتیجه می‌گیریم که میانگین نمرات قالب اجتماعی دانشجویان دختر بیشتر از میانگین نمرات قالب اجتماعی دانشجویان پسر است. بنابراین نتیجه می‌گیریم که بین قالب اجتماعی دو گروه از نظر آماری تفاوت معناداری وجود دارد. و این فرضیه تأیید می‌شود.

۵-۲-۲- فرضیه دوم: بین مهارت‌های اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول (۶) نتایج آزمون t مستقل برای معناداری تفاوت میانگین مهارت اجتماعی دختر و پسر دانشگاه پیام نور

دره شهر

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	اختلاف میانگین‌ها	درجه آزادی	آزمون t	سطح معناداری
مهارت اجتماعی	پسر	۴۱	۹/۰۰	۱/۹۱	۲/۳۹	۹۸	۶/۴۰	۰/۸۵۷
	دختر	۵۹	۱۱/۳۹	۱/۷۸				

نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد که چون آزمون t محاسبه شده (۶/۴۰) با سطح معناداری ۰/۰۵، بزرگ تر از سطح معناداری آزمون (۰/۸۵۷) است لذا نتیجه می‌گیریم که میانگین نمرات مهارت اجتماعی

دانشجویان دختر بیشتر از میانگین نمرات مهارت اجتماعی دانشجویان پسر است. بنابراین نتیجه می‌گیریم که بین مهارت‌های اجتماعی دو گروه از نظر آماری تفاوت معناداری وجود دارد. و این فرضیه تایید می‌شود.

۵-۲-۳- فرضیه سوم: بین گرایش ضد اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول (۷) نتایج آزمون t مستقل برای معناداری تفاوت میانگین گرایش ضد اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه

پیام‌نور دره شهر

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	اختلاف میانگین ها	درجه آزادی	آزمون t	سطح معناداری
گرایش ضد اجتماعی	پسر	۴۱	۸/۴۶	۲/۵۷	۲/۸۲	۹۸	۶/۰۵۳	۰/۱۴۶
	دختر	۵۹	۱۱/۲۹	۲/۰۸				

نتایج جدول ۷ نشان می‌دهد که چون آزمون t محاسبه شده (۶/۰۵۳) با سطح معناداری ۰/۰۵، بزرگ تر از سطح معناداری آزمون (۰/۱۴۶) است لذا نتیجه می‌گیریم که میانگین نمرات گرایش ضد اجتماعی دانشجویان دختر بیشتر از میانگین نمرات گرایش ضد اجتماعی دانشجویان پسر است. چون نمره بالا در این آزمون به معنی گرایش کمتر به رفتارهای ضد اجتماعی می‌باشد بنابراین نتیجه می‌گیریم که بین رفتارهای ضد اجتماعی دو گروه از نظر آماری تفاوت معناداری وجود دارد. و این فرضیه تایید می‌شود.

۵-۲-۴- فرضیه چهارم: بین روابط خانوادگی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول (۸) نتایج آزمون t مستقل برای معناداری تفاوت میانگین روابط خانوادگی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور

دره شهر

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	اختلاف میانگین ها	درجه آزادی	آزمون t	سطح معناداری
روابط خانوادگی	پسر	۴۱	۸/۲۰	۲/۵۶	۲/۶۱	۹۸	۵/۹۶۱	۰/۰۱۲
	دختر	۵۹	۱۰/۸۱	۱/۸۳				

نتایج جدول ۸ نشان می‌دهد که چون آزمون t محاسبه شده (۵/۹۶۱) با سطح معناداری ۰/۰۵، بزرگ تر از سطح معناداری آزمون (۰/۰۱۲) است لذا نتیجه می‌گیریم که میانگین نمرات روابط خانوادگی دانشجویان دختر بیشتر از میانگین نمرات روابط خانوادگی دانشجویان پسر است. بنابراین نتیجه می‌گیریم که بین روابط خانوادگی دو گروه از نظر آماری تفاوت معناداری وجود دارد. و این فرضیه تایید می‌شود.

۵-۲-۵- فرضیه پنجم: بین روابط آموزشی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول (۹) نتایج آزمون t مستقل برای معناداری تفاوت میانگین روابط آموزشی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور دره شهر

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	اختلاف میانگین ها	درجه آزادی	آزمون t	سطح معناداری
روابط آموزشی	پسر	۴۱	۹/۰۰	۲/۰۲	۰/۲۳۷	۹۸	۰/۵۴۸	۰/۷۷۷
	دختر	۵۹	۹/۲۴	۲/۲۰				

نتایج جدول ۹ نشان می دهد که چون آزمون t محاسبه شده (۰/۵۴۸) با سطح معناداری ۰/۰۵، کوچکتر از سطح معناداری آزمون (۰/۷۷۷) است می توان چنین اظهار کرد که میانگین نمرات روابط آموزشی دانشجویان دختر بیشتر تفاوت جزئی با نمرات روابط آموزشی دانشجویان پسر دارد و این تفاوت از نظر آماری معنی دار نیست. بنابراین نتیجه می گیریم که بین روابط آموزشی دو گروه از نظر آماری تفاوت معناداری وجود ندارد و این فرضیه رد می شود.

۵-۲-۶- فرضیه ششم: بین روابط اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول (۱۰) نتایج آزمون t مستقل برای معناداری تفاوت میانگین روابط اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور دره شهر

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	اختلاف میانگین ها	درجه آزادی	آزمون t	سطح معناداری
روابط اجتماعی	پسر	۴۱	۹/۶۱	۲/۲۵	۱/۴۲	۹۸	۳/۶۱۶	۰/۱۲۳
	دختر	۵۹	۱۱/۰۳	۱/۶۸				

نتایج جدول ۱۰ نشان می دهد که چون آزمون t محاسبه شده (۳/۶۱۶) با سطح معناداری ۰/۰۵، بزرگتر از سطح معناداری آزمون (۰/۱۲۳) است لذا نتیجه می گیریم که میانگین نمرات روابط اجتماعی دانشجویان دختر بیشتر از میانگین نمرات روابط اجتماعی دانشجویان پسر است. بنابراین نتیجه می گیریم که بین روابط اجتماعی دو گروه از نظر آماری تفاوت معناداری وجود دارد. و این فرضیه تأیید می شود.

۶- نتیجه گیری

فرض اصلی پژوهش بر این مبنا قرار گرفته که بین سازگاری اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور شهرستان دره شهر تفاوت معناداری وجود دارد. همان طور که در جدول شماره ۴ نشان

داده شد بین سازگاری اجتماعی دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنی‌داری وجود دارد و میانگین نمرات دانشجویان دختر نسبت به دانشجویان پسر بیشتر بوده که این تفاوت نشان‌دهنده این مطلب است که دختران از سازگاری اجتماعی بیشتری نسبت به دانشجویان پسر برخوردار هستند. یافته‌های این تحقیق همسو با یافته‌های (حسن‌زاده، ۱۳۸۴) تأثیر سرمایه‌ی اجتماعی معلمان را بر میزان رضایت‌مندی از خانواده، مدرسه و اجتماع مورد بررسی قرار داده است. یافته‌های وی نشان می‌دهد تأثیر سرمایه‌ی اجتماعی بر میزان رضایت معلمان، معنی‌دار است. به لحاظ جنسیت، تفاوتی معنی‌دار میان سرمایه‌ی اجتماعی زنان و مردان و احساس رضایت ایشان وجود ندارد. تحلیل هم‌زمانی شاخص‌های شبکه‌ی روابط اجتماعی بیشترین تأثیر را بر روی رضایت‌مندی داشته است.

در تبیین این فرضیه می‌توان گفت چون در طول تاریخ همواره نخستین سؤالی که والدین هنگام تولد یک نوزاد می‌پرسند یکسان است، آیا نوزاد پسر است یا دختر؟ ضرورت این سؤال نشان می‌دهد که همه جوامع اهمیت زیادی به تفاوت بین زن و مرد می‌دهند. تقسیم بندی گونه‌های انسانی به دو طبقه اساسی مبتنی بر جنس یعنی تمایز بیولوژیکی بین مردان و زنان است ولی جنسیت به تفاوت‌های اکتسابی فرهنگی بین مردان و زنان دلالت دارد. به عبارت دیگر، زن و مرد بودن چیزی است که از هنگام تولد وجود دارد، ولی زنانگی و مردانگی چیزی است که از طریق جامعه پذیری به دست می‌آید. بدین ترتیب جنسیت صرفاً بر ویژگی‌های اجتماعی دلالت دارد از قبیل تفاوت در سبک مو، لباس فرهنگی، نقش‌های شغلی و سایر فعالیت‌ها و صفات اکتسابی فرهنگی. بیشتر مشکلات کاری به علت وجود ارتباطات ضعیف می‌باشد. با این وجود برای جلوگیری از مشکلات، تنها یکی از انگیزه‌ها برقراری ارتباط است. برقراری ارتباط به شکل کامل و یا ضعیف، بخش اصلی زندگی ما را تشکیل می‌دهد. ما برای کسب اعتبار، کمک دادن، کمک گرفتن، خرید کردن، انجام وظیفه، کسب اطلاعات، کسب احترام، افزایش اعتماد به نفس، حفظ ادب، اجتماعی شدن، اطمینان‌دادن و... ارتباط برقرار می‌کنیم. در نتیجه دانش‌آموزان در محیط‌های آموزشی نیز نیاز مبرم به برقراری ارتباط از نوع سالم و مؤثر دارند که برای احقاق این مهم آموزش‌های لازم از طریق کانال‌های ارتباطی موجود مانند مدرسه و رسانه‌های جمعی ضروری به نظر می‌رسد (کاظم‌زاده عطوفی و ناصری، ۱۳۸۷).

فرضیه اول: بین قالب‌های اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام‌نور تفاوت معناداری وجود دارد. که نتایج آزمون t مستقل برای معناداری تفاوت میانگین قالب اجتماعی دانشجویان دختر و پسر نشان داد که بین قالب اجتماعی دو گروه از نظر آماری تفاوت معناداری وجود دارد و میانگین نمرات قالب

اجتماعی دانشجویان دختر بیشتر از میانگین نمرات قالب اجتماعی دانشجویان پسر است که این تفاوت در میانگین دو گروه نشان‌دهنده این مطلب است که دختران از قالب اجتماعی بهتری نسبت به دانشجویان پسر برخوردار هستند. اما متأسفانه پژوهشی که بتواند با یافته‌های این فرضیه همسو یا ناهمسو باشد یافت نشد ولی در تبیین این فرضیه می‌توان گفت: تفاوت‌های دو جنس تا حدودی نیز توسط اجتماع تعیین می‌شود. از همان کودکی به بیشتر دخترها تلقین می‌شود که باید در روابط اجتماعی خود آرام‌تر و منفعل‌تر باشند. دخترها و زنها اجازه دارند به راحتی گریه کنند و در رفتار خود لطافت و محبت نشان دهند؛ اما مردها باید دلیر، مصمم و قادر به کشیدن درد و رنج در خلوت باشند.

شاید یکی از علل آن باورهای قالبی باشد که گفته می‌شود مردان نباید بترسند و اضطراب خویش را آشکار سازند و بنابراین مردان کمتر اضطراب خود را نشان می‌دهند. گرچه این موضوع ادعایی بیش نیست ولی قابل تعمق است.

فرضیه دوم: بین مهارت‌های اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام‌نور تفاوت معناداری وجود دارد.

نتایج آزمون t مستقل برای معناداری تفاوت میانگین مهارت اجتماعی دانشجویان دختر و پسر نشان داد که بین مهارت‌های اجتماعی دو گروه از نظر آماری تفاوت معناداری وجود دارد و میانگین نمرات مهارت اجتماعی دانشجویان دختر بیشتر از میانگین نمرات مهارت اجتماعی دانشجویان پسر است. که این تفاوت در میانگین دو گروه نشان‌دهنده این مطلب است که دختران از مهارت‌های اجتماعی بهتری نسبت به دانشجویان پسر برخوردار هستند. که نتایج این پژوهش مطابق با نتایج پژوهش‌های یوسفی و خیر (۱۳۸۱) و مریل و کمپبل (۱۹۹۵) که هر کدام در پژوهش‌های جداگانه به این نتیجه رسیدند که در دوره نوجوانی دختران سطح بالاتری از مهارت‌های اجتماعی را نسبت به پسران از خود نشان دهند و همچنین با جعفری نژاد، غباری بناب (۱۳۸۷) نشان می‌دهد که دختران آسیب‌دیده شنوایی مهارت اجتماعی بهتری از پسران آسیب‌دیده شنوایی دارند.

تفاوت‌های زنان و مردان از نظر شیوه‌های ارتباطی زنان و مردان با وجودی که از کلمات مشابه استفاده می‌کنند ولی حرف یکدیگر را نمی‌فهمند. اغلب انسان‌شناسان معتقدند که چند تفاوت اساسی در شیوه ارتباطی میان زنان و مردان وجود دارد که به طور خلاصه به شرح زیر است: زنان برای بیان احساسات از انواع صفات عالی و مبالغه‌آمیز استفاده کرده و احساسات خود را غلیظ بیان می‌کنند. در واقع با احساس‌تر صحبت می‌کنند. تحقیقات نشان می‌دهند که زنها و مردها از روش‌های متفاوتی برای نشان‌دادن گوش‌کردن خود استفاده

می‌کنند. زنها در حین گوش دادن بیشتر سر تکان می‌دهند و از کلماتی مانند آهان، بله و... دارم به حرفهای شما گوش می‌کنم، استفاده می‌کنند و مقصودشان نیز از استفاده این کلمات این است که ولی مردها کمتر این حرکات را انجام می‌دهند و بیشتر زمانی از این اصوات و کلمات استفاده می‌کنند که بخواهند توافق خود را اعلام نمایند.

فرضیه سوم: بین گرایش ضد اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور تفاوت معناداری وجود دارد.

نتایج آزمون t مستقل برای معناداری تفاوت میانگین گرایش ضد اجتماعی دانشجویان دختر و پسر نشان داد که بین رفتارهای ضد اجتماعی دو گروه از نظر آماری تفاوت معناداری وجود دارد میانگین نمرات گرایش ضد اجتماعی دانشجویان دختر بیشتر از میانگین نمرات گرایش ضد اجتماعی دانشجویان پسر است. چون نمره بالا در این آزمون به معنی گرایش کمتر به رفتارهای ضد اجتماعی می‌باشد و تفاوت در میانگین دو گروه نشان دهنده این مطلب است که پسران گرایش بیشتری به رفتارهای ضد اجتماعی نسبت به دانشجویان دختر برخوردار هستند. که نتایج این پژوهش همسو با نتایج پژوهش‌های سماواتی، دادستان (۱۳۹۲) که گزارش کردن که اختلال شخصیت ضد اجتماعی وقتی شروع می‌شود، سیری بدون پس‌رفت دارد و اوج شدت آن معمولاً در اواخر نوجوانی است. این افراد معمولاً برخلاف بزرگسالانی که یاد گرفته‌اند رضایت‌مندی‌های بی‌درنگ خود را به خاطر اهداف درازمدت فدا کنند، بدون توجه به پیامدهای احتمالی براساس تکانه‌های خود عمل می‌کنند، آنان مشاغل خود را به طور ناگهانی تغییر می‌دهند و اهل خشونت و بی‌ملاحظه هستند همچنین سابقه‌ی مدرسه‌گریزی در آنها بسیار زیاد است. میزان این اختلال در مردها ۳ درصد و در زن‌ها ۱ درصد است و شروع اختلال قبل از ۱۵ سالگی است.

فرضیه چهارم: بین روابط خانوادگی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور تفاوت معناداری وجود دارد.

نتایج آزمون t مستقل برای معناداری تفاوت میانگین روابط خانوادگی دانشجویان دختر و پسر نشان داد که بین روابط خانوادگی دو گروه از نظر آماری تفاوت معناداری وجود دارد که میانگین نمرات روابط خانوادگی دانشجویان دختر بیشتر از میانگین نمرات روابط خانوادگی دانشجویان پسر است. که این تفاوت در میانگین دو گروه نشان دهنده این مطلب است که دختران روابط بیشتری نسبت به پسران با خانواده با خانواده خود دارند. که نتایج این پژوهش همسو با نتایج تحقیقاتی که توسط حقیقتیان، حقیقت، قریشی، محسنی پور (۱۳۸۸) با هدف تأثیر روابط خانوادگی بر بهداشت روانی فرزندان در شهر اصفهان صورت

گرفت نتایج نشان داد که بین دختران و پسران از نظر روابط خانوادگی تفاوت‌هایی دیده شد که در این پژوهش نمرات دختران بیشتر از پسران بود.

در تبیین این فرضیه می‌توان گفت: با توجه به این که دوران جوانی دوران پر تنش و خطیری می‌باشد، دارای اهمیت دو چندان می‌شود اگر در نظر گرفته شود که تأثیر مشارکت دادن جوانان در تصمیم‌گیری خانواده و داشتن نظارت و کنترل روی رفتار آنها نیز تأثیر کمتری از متغیرهای اعتماد، انسجام خانواده و حمایت عاطفی داشت، اهمیت کیفیت روابط درون خانوادگی آشکارتر می‌شود، به این معنی که برای جوانان، مورد اعتماد بودن و اطمینان از حمایت‌های اقتصادی و عاطفی خانواده، بسیار دارای اهمیت است.

فرضیه پنجم: بین روابط آموزشی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور تفاوت معناداری وجود دارد

نتایج آزمون t مستقل برای معناداری تفاوت میانگین روابط آموزشی دانشجویان دختر و پسر نشان داد که بین روابط آموزشی دو گروه تفاوت جزئی وجود دارد که این تفاوت از نظر آماری معنادار نیست. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت که بشر موجودی اجتماعی است و ایجاد ارتباط بین اعضای جامعه یکی از نیازهای بدیهی است. انسان‌ها وقتی صحبت می‌کنند واژه‌ها را بی‌هدف از دهان خارج نمی‌کنند بلکه هدف برقراری ارتباط با دیگران و خطاب به آنهاست. ما انسان‌ها صرفاً نمی‌کوشیم فکرمان را بر زبان آوریم و بلند ادا کنیم، بلکه هدفمان تأثیر گذاری بر مخاطب یا مخاطبانمان است. با صحبت کردن می‌خواهیم طرف مقابلمان مقصودمان را بفهمد و او نیز به سخنانمان گوش می‌دهد تا مقصودمان را درک کند. ارتباط دانشجویان چه در محیط دانشگاه و چه خارج از دانشگاه بیرون از این چارچوب نیست یعنی اینکه رابطه دانشجویان با هم چه از طریق ارتباط کلامی و یا غیرکلامی تأثیرگذاری بر روی هم است. دانشجویان هرکدام با فرهنگ‌ها و خرده فرهنگ‌های متفاوت و گاه متضاد هم وارد دانشگاه می‌شوند، طبعاً با برقراری ارتباط دانشجویان تأثیرگذاری بر روی خصوصیات اخلاقی و شکل‌گیری شخصیت آنان نیز شروع می‌شود. حال اگر در جامعه‌ای فراوانی خانواده‌هایی که سنجش معیارهای عرفی و اخلاقی و علمی آن جامعه دارای فرهنگ‌های مناسب باشند و از بنیان‌های اخلاقی سالم برخوردار باشند، نتیجه برقراری ارتباط دانشجویان مثبت و مطلوب خواهد بود عکس این قضیه نیز امکان دارد روی بدهد، یعنی تأثیر منفی فرهنگ دانشجویان بعضی از خانواده‌های ناسالم بر رفتار سایر دانشجویان انکارناپذیر است.

فرضیه ششم: بین روابط اجتماعی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور تفاوت معناداری وجود دارد.

نتایج آزمون t مستقل برای معناداری تفاوت میانگین روابط اجتماعی دانشجویان دختر و پسر نشان داد که بین روابط اجتماعی دو گروه از نظر آماری تفاوت معناداری وجود دارد و میانگین نمرات روابط اجتماعی دانشجویان دختر بیشتر از میانگین نمرات روابط اجتماعی دانشجویان پسر است که این تفاوت در میانگین دو گروه نشان دهنده این مطلب است که دختران از روابط اجتماعی بهتری نسبت به دانشجویان پسر برخوردار هستند. که نتایج این پژوهش مطابق با نتایج تحقیقات وامقی، صدیقی، طاووسی، و همکاران (۱۳۹۲) که در پژوهشی که روی روابط اجتماعی زنان و مردان انجام دادند و در گزارش خود روابط اجتماعی مردان در مقایسه با روابط اجتماعی زنان ۱/۳۴ برابر نامطلوب ارزیابی کردند. به بیان دیگر ارزیابی زنان از روابط اجتماعی بهتر از مردان نشان داده شده است و گلیگان در کتاب مشهورش به نام صدایی متفاوت می‌گوید مردان روابط خود با دیگران را بخشی از یک سلسله مراتب می‌بینند که در یک گروه قدرت و نفوذ بیشتری نسبت به دیگران دارند برعکس، زنان در روابط خود با دیگران، خود را با شبکه ارتباطی مهمی پیوسته می‌بینند. آنها زندگی را وابسته به ارتباط و پیوند در قالب فعالیت‌های مراقبتی و دلبستگی، و نه قراردادهای توافقی می‌نگرند.

فهرست منابع

۱. اتکینسون، ریتا؛ اتکینسون، ریچارد. س و هیلگارد، ارنست، (۱۳۷۰)، زمینه‌ی روانشناسی. ترجمه‌ی محمدتقی براهنی و همکاران، انتشارات رشد، تهران.
۲. اکبری ابوالقاسم (۱۳۸۸). راهنمای سازگاری، تحصیلی و شغلی، انتشارات رشد و توسعه، تهران.
۳. ارجمندی، زهرا (۱۳۸۰)، تأثیر آموزش مهارت‌های اجتماعی بر رفتار سازگارانۀ کودکان عقب افتاده ذهنی خفیف. فصلنامه اندیشه و رفتار، سال نهم، شماره ۱.
۴. بخشی سورشجانی، لیلیا (۱۳۸۷)، رابطه هوش هیجانی با سلامت روان و عملکرد تحصیلی دانشجویان دختر و پسر، مجله دانش و پژوهش در علوم تربیتی، برنامه ریزی درسی، شماره ۱۹.
۵. پیازده، ژان (۱۳۷۹). تربیت به کجا ره می‌سپارد. ترجمه‌ی منصور و دادستان، انتشارات دانشگاه، تهران.
۶. حقیقتیان، منصور؛ حقیقت، فرشته؛ قریشی، سید رسول؛ محسن یپور، پروانه، (۱۳۸۸). تأثیر روابط خانوادگی بر بهداشت روانی فرزندان در شهر اصفهان مجله تحقیقات نظام سلامت/سال هفتم /شماره سوم، صص ۳۶۹-۳۵۳.

۷. حسن زاده، داود (۱۳۸۴) بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی معلمان بر میزان رضایت‌مندی از خانواده، مدرسه و اجتماع فصلنامه خانواده و پژوهش، سال دوم، شماره ۳
۸. جعفری نژاد محمود، غباری بناب، باقر (۱۳۸۷). مقایسه مهارت‌های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان استثنایی در مدارس تلفیقی و استثنایی، پژوهش در حیطه کودکان استثنایی / سال نهم، شماره ۱، ۶۳-۷۱.
۹. خدایاری فرد، محمد؛ نصفت، مرتضی؛ غباری بناب، باقر؛ شکوهی یکتا، محسن و بهیژه، احمد (۱۳۸۱). عوامل مرتبط با سازگاری اجتماعی فرزندان جانباز و غیرجانباز شهر تهران، گزارش نهایی طرح پژوهشی زیر نظر بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی.
۱۰. دیلمی، عزیز (۱۳۸۰)، بررسی اثر بخشی مشاوره همسالان بر سازگاری اجتماعی و خودپنداره دانش‌آموزان پسر سال اول دبیرستان شهرستان دزفول. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی.
۱۱. زکی، محمدعلی (۱۳۸۹)، سازگاری جوانان با دانشگاه و رابطه آن با حمایت اجتماعی (بررسی موردی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه اصفهان)، فصلنامه پژوهش جوانان، فرهنگ و جامعه، شماره ۴: ۱۰۷-۱۳۰.
۱۲. سماواتی، امیر؛ داستان، زهر، (۱۳۹۲)، مبتلایان به اختلال شخصیت ضد اجتماعی، مجرم یا بیمار؟ فصلنامه حقوق پزشکی سال هفتم، شماره بیست و چهارم، ۱۹۲-۱۷۱.
۱۳. شاملو، سعید (۱۳۸۳). بهداشت روانی؛ انتشارات رشد، تهران.
۱۴. شادمان، میترا (۱۳۸۳). "بررسی سازگاری اجتماعی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد رودهن
۱۵. کاظم زاده عطوفی، مهرداد و ناصر، حسین (۱۳۸۷). مهارت برقراری ارتباط مؤثر، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، انستیتو روانپزشکی تهران.
۱۶. مظاهری، اکرم، باغبان، ایران، فاتحی زاده، مریم (۱۳۸۵)، تأثیر آموزش گروهی عزت نفس بر میزان سازگاری اجتماعی دانشجویان، مجله دانشور رفتار، سال سیزدهم، شماره ۱۶.
۱۷. والی پور، ایرج (۱۳۸۰) روان شناسی سازگاری، چاپ و نشر وحید.
۱۸. وامقی، مروثه، صدیقی، ژیلا، طاووسی، محمود و همکاران (۱۳۹۲)، ارزیابی مردم از روابط اجتماعی و سلامت مطالعه سلامت از دیدگاه مردم ایران: مطالعه سلامت از دیدگاه مردم ایران، فصلنامه پایش - سال دوازدهم شماره دوم فروردین اردیبهشت ۱۳۹۲ صص ۱۹۴-۱۸۳.

۱۹. یوسفی، فریده و خیر، محمد (۱۳۸۱). بررسی پایایی و روایی مقیاس سنجش مهارت‌های اجتماعی ماتسون و مقایسه عملکرد دختران و پسران دبیرستانی در این مقیاس. *مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز دوره هجدهم*، شماره ۲(۲۶)، ۹۰-۷۹.
20. Akbarzade N. [Psychological characteristics of perpetrators of domestic violence]. *Journal of psychological studies* 2005; 1(4-5): 72-8. (Persian)
21. Austin, AW. (1993). *What matters in college? Four critical years revisited*. San Francisco: Jossey Bass.
22. Austin, AW. & Sax, L.J. (1998). How undergraduates are affected by service participation. *Journal of College Student Development*, 39(3), 251-263.
23. Biederman, J., Faraone, S., Barth, R.P., Chen, W.J.(1978). Social adjustment inventory for children and adolescents. *Journal of American Academic Child and Adolescence Psychiatry*, 32(5), 1059-1065.
24. Bowman, N.A. (2011). Promoting participation in a diverse democracy: A meta-analysis of college diversity experiences and civic engagement. *Review of Educational Research*, 81(1), 29-68.
25. Cote, J.E, and C.G. Levine (2000) "Attitude versus Aptitude:Is Intelligence or Motivation More Important for Positive Higher Educational Outcomes?" *Journal of Adolescent Research*, V. 15, 17- 25.
26. Dornbusch, S.M (2000). The transition from adolescence: A discussion of seven articles". *Journal of Adolescent Research*, 15, No. 1, 33-46.
27. Kaplan HI, Sadock BJ. *Kaplan and Sadock's synopsis of psychiatry: behavioral sciences, clinical psychiatry*. Trans: Poorafkari N. Philadelphia: Williams & Wilkins; 1998. p. 545-8.
28. Phares, E.J.(1992). *Clinical psychology: concept, methods & profession*. 4TH ED. Farrington DP, Coid J. Early prevention of adult antisocial behaviour. New York: Cambridge University Press; 2003. p. 18-23.
- 1.
29. Taylor, D., Lettia, A., & Shelley, T. (1991). *Social Psychology*. Seven Edition, V. S. A: Prentice, Hall International, Inc
30. Steinberg, L.(1992). *Authoritative Parenting and adolescent adjustment across varied ecological Niches*. Based in Part on a paper present at Biannual meeting of the S. Washington, D.C. Press.
31. Shahbazi, M. (2005). *Relationship between emotional intelligence, self assertion and marital satisfaction of married teachers working in Masjed Soleiman with control over marriage duration*. (Unpublished master's thesis, Shahid Chamran University). (Persian).
32. Sadock_B_ J.Sadock_V. A (2003). *Synopsis of psychiatry philadelphia: Lippincott williares & wilkins*.